

Zadeva T-44/00

Mannesmannröhren-Werke AG
proti
Komisiji Evropskih skupnosti

„Konkurenca – Omejevalni sporazumi – Trgi brezšivnih jeklenih cevi –
Trajanje kršitve – Denarne kazni“

Sodba Sodišča prve stopnje (drugi senat) z dne 8. julija 2004 II - 2233

Povzetek sodbe

*1. Konkurenca – Omejevalni sporazumi – Sporazumi med podjetji – Dokaz o kršitvi –
Komisija predloži dokument, ne da bi razkrila njegov vir – Dopustnost*

II - 2223

2. *Konkurenca – Upravni postopek – Odločba Komisije o ugotovitvi kršitve – Odločba, ki se razlikuje od obvestila o ugotovitvah o možnih kršitvah – Kršitev pravic do obrambe – Pogoj – Nemožnost podjetja, da bi se branilo zoper očitek, ki je bil dokončno ugotovljen (Uredba Sveta št. 17, člen 19(1))*
3. *Konkurenca – Omejevalni sporazumi – Škodovanje konkurenci – Merila presoje – Protikonkurenčni cilj – Zadostna ugotovitev (Člen 81(1) ES)*
4. *Konkurenca – Upravni postopek – Odločba Komisije o ugotovitvi kršitve člena 81 ES – Obveznost razmejitve trga – Neobstoj v primeru sporazuma s ciljem razdelitve trgov (Člen 81 ES)*
5. *Konkurenca – Omejevalni sporazumi – Omejevalni sporazumi, ki štejejo za sestavne dele enotnega protikonkurenčnega sporazuma – Pogoji – Celostni načrt, ki zasleduje skupni cilj – Podjetja, ki se jim lahko očita sodelovanje pri enotnem sporazumu – Pogoji (Člen 81(1) ES)*
6. *Postopek – Navajanje novih tožbenih razlogov v postopku – Ločitev med tožbenimi razlogi javnega reda in materialnopravnimi tožbenimi razlogi – Nezadostna obrazložitev – Tožbeni razlog, ki ga je mogoče uveljavljati v vsaki fazi postopka*
7. *Konkurenca – Globe – Znesek – Določitev – Smernice, ki jih je sprejela Komisija – Obveznost Komisije, da se z njimi uskladi (Uredba Sveta št. 17, člen 15(2); Obvestilo Komisije 98/C 9/03)*
8. *Konkurenca – Globe – Znesek – Diskrecijska pravica Komisije – Možnost zvišanja ravni glob zaradi okrepitve njihovega odvračalnega učinka (Uredba Sveta št. 17, člen 15)*
9. *Konkurenca – Globe – Znesek – Določitev – Merila – Teža kršitve (Uredba Sveta št. 17, člen 15(2))*

10. *Konkurenca – Globe – Znesek – Določitev – Merila – Nujnost razlikovanja med podjetji, vpletenimi v isto kršitev, glede na njihov celotni promet – Neobstoj*
(Uredba Sveta št. 17, člen 15(2); Obvestilo Komisije 98/C 9/03, točka 1 A, šesta alineja)

11. *Konkurenca – Pravila Skupnosti – Kršitve – Določitev odgovornosti – Pravna oseba, ki ob kršitvi vodi podjetje – Druga oseba, ki je prevzela vodenje, prevzame odgovornost – Dopustnost – Obseg v primeru sodelovanja prevzemnika pri kršitvi*
(Člen 81(1) ES)

12. *Postopek – Dokaz – Dokazno breme – Prenos tega s tožeče stranke na toženo stranko v posebnem primeru – Nezmožnost Komisije, da bi navedla datum poteka veljavnosti sporazuma, ki ga je sklenila s tretjo državo*

13. *Postopek – Združene zadeve – Upoštevanje dokazov iz spisov vzporednih zadev*

14. *Konkurenca – Globe – Znesek – Določitev – Merila – Olajševalne okoliščine – Presoja – Nujno ločeno upoštevanje vsake okoliščine – Neobstoj – Celostna presoja*
(Uredba Sveta št. 17, člen 15(2); Obvestilo Komisije 98/C 9/03, točka 3)

15. *Konkurenca – Globe – Znesek – Določitev – Merila – Olajševalne okoliščine – Delovanje v nasprotju s tistim, kar je bilo dogovorjeno v omejevalnem sporazumu – Presoja*
(Uredba Sveta št. 17, člen 15(2); Obvestilo Komisije 98/C 9/03, točka 3, druga alineja)

16. *Konkurenca – Globe – Znesek – Določitev – Merila – Olajševalne okoliščine – Prenehanje kršitve po posegu Komisije – Nujnost vzročne zveze*
(Uredba Sveta št. 17, člen 15(2); Obvestilo Komisije 98/C 9/03, točka 3)

17. *Konkurenca – Globe – Znesek – Določitev – Nenaložitev ali zmanjšanje globe v zameno za sodelovanje obtoženega podjetja – Spoštovanje načela enakega obravnavanja (Uredba Sveta št. 17, člen 15(2))*
18. *Konkurenca – Globe – Znesek – Določitev – Nenaložitev ali zmanjšanje globe v zameno za sodelovanje obtoženega podjetja – Zmanjšanje iz naslova neizpodbijanja dejstev – Pogoji (Uredba Sveta št. 17, člen 15(2); Obvestilo Komisije 96/C 207/04, točka D2)*

1. V pravu Skupnosti prevladuje načelo proste presoje dokazov in edino upoštevno merilo za presojo predloženih dokazov je njihova verodostojnost. Poleg tega je lahko nujno, da Komisija zaščiti anonimnost informatorjev in ji zgolj zaradi tega ni treba umakniti dokaza, ki ga ima.
2. Pravice obrambe so zaradi neskladnosti med obvestilom o ugotovitvah o možnih kršitvah in končno odločbo kršene le, če očitek, ugotovljen v odločbi, ni bil zadovoljivo obrazložen v samem obvestilu tako, da bi naslovnikom omogočil obrambo.

Posledično, če se lahko trditve tožeče stranke v zvezi s tem, da Komisija ni razkrila identitete avtorja dokumenta, ki ga navaja v njeno breme, niti njegovega izvora, upoštevajo pri presoji verodostojnosti in, tako, dokazne moči dokumenta, le-tega ni mogoče šteti za nedopusten dokaz, ki ga je treba izločiti iz spisa.

V obvestilu o ugotovitvah o možnih kršitvah je Komisija zavezana le, da izpostavi očitane možne kršitve ter jasno navede dejstva, na katera se opira, in njihovo opredelitev, da bi se naslovniki obvestila lahko učinkovito branili.

V zvezi s tem je treba ugotoviti, da je lahko pravna opredelitev dejanskega stanja v obvestilu o ugotovitvah o možnih kršitvah po definiciji lečasna, in poznejše odločbe Komisije ni mogoče

(Glej točki 84 in 85.)

razglasiti za nično zgolj iz razloga, da se dokončni sklepi iz tega dejanskega stanja natančno ne ujemajo s to vmesno opredelitvijo. Komisija mora namreč zaslišati naslovnike obvestila o ugotovitvah o možnih kršitvah in, če je potrebno, upoštevati njihova stališča iz odgovorov na očitane kršitve ter s tem spremeniti svojo presojo, še posebej z namenom, da se spoštujejo njihove pravice obrambe.

(Glej točke od 98 do 100.)

3. Podjetja, ki sklenejo sporazum, katerega cilj je omejevanje konkurence, se načeloma ne morejo izogniti uporabi člena 81(1) ES s tem, da zatrjujejo, da naj njihov sporazum ne bi znatno vplival na konkurenco.

(Glej točki 130 in 196.)

4. Komisija mora namreč razmejiti trg v odločbi, ki jo sprejme na podlagi člena 81 ES, samo takrat, ko brez razmejitve ni mogoče ugotoviti, ali bi sporni sporazum lahko prizadel trgovino med državami članicami in ali je njegov cilj oziroma posledica preprečevanje, omejevanje ali izkrivljanje konkurence na skupnem

trgu. Če je prvotni cilj pogodbe omejevanje konkurence z „razdelitvijo trgov“, načeloma velja, da ni treba natančno opredeliti zadevnih geografskih trgov, ker je bila dejanska ali potencialna konkurenca na zadevnih trgih nujno omejena, ne glede na to, ali so ta območja „trgi“ v strogem smislu ali ne.

(Glej točko 132.)

5. Na področju konkurence je mogoče ravnanja, ki sodijo v splošni načrt in zasledujejo skupni cilj, šteti, kot da tvorijo en sam sporazum. Če namreč Komisija dokaže, da je podjetje, kadar je sodelovalo pri omejevalnih sporazumih, vedelo ali bi moralo vedeti, da se je s tem vključilo v okvir enega samega enotnega sporazuma, lahko njegovo sodelovanje pri zadevnih omejevalnih sporazumih izraža njegov pristop k temu sporazumu.

(Glej točko 181.)

6. V okviru ničnostne tožbe pomeni tožbeni razlog neobrazložitve ali pomanjkljive obrazložitve akta Skupnosti, v nasprotju z materialnopravnim tožbenim razlogom, razlog javnega reda, ki ga sodišče Skupnosti obravnava po uradni dolžnosti in, ki ga lahko zato stranke uveljavljajo na vsaki stopnji postopka.

Komisija v preteklosti za določene vrste kršitev uporabila globe določene ravni, ne more preprečiti možnosti, da to raven zviša v mejah, ki jih določa Uredba št. 17, če je to potrebno za zagotovitev izvajanja politike konkurence Skupnosti. Učinkovita uporaba pravil o konkurenci nasprotno zahteva, naj sme Komisija v vsakem trenutku prilagoditi raven glob potrebam te politike.

(Glej točki 192 in 210.)

(Glej točko 217.)

7. Čeprav Komisija pri določanju zneska globe uživa diskrecijsko pravico, pa ne sme odstopati od pravil, ki si jih je naložila. Tako je Komisija dejansko dolžna upoštevati določbe Smernic o načinu določanja glob, naloženih v skladu s členom 15(2) Uredbe št. 17 in členom 65(5) Pogodbe ESPJ, še posebej dejavnike, ki jih te določajo kot obvezne.

9. Znesek globe, ki se naloži podjetju za kršitev v zadevi konkurence, mora biti sorazmerna s kršitvijo kot celoto, pri čemer je treba zlasti upoštevati njeno težo.

(Glej točke 212, 230, 231 in 274.)

8. Komisija ima na voljo diskrecijsko pravico pri določitvi glob, da bi usmerjala podjetja v smislu spoštovanja pravil o konkurenci. Poleg tega dejstvo, da je

Pri presoji teže kršitve je treba upoštevati številne dejavnike, katerih značaj in pomen se spreminjata glede na vrsto

obravnavane kršitve in glede na posebne okoliščine kršitve.

konkurenci, načeloma odgovarjati zanjo, čeprav je bila na dan izdaje odločbe o ugotovitvi kršitve za vodenje podjetja odgovorna druga oseba. To pa ne velja, kadar je oseba, ki prevzema odgovornost za vodenje podjetja, izjavila, da je pripravljena odgovarjati za dejanja, ki so očitana njeni pravni predhodnici.

(Glej točko 229.)

10. Glede na besedilo zgoraj navedene točke I A, šesti odstavek, Smernic o načinu določanja glob, naloženih v skladu s členom 15(2) Uredbe št. 17 in členom 65(5) Pogodbe ESPJ, je treba ugotoviti, da si je Komisija pri odločanju za ponderiranje glob glede na velikost vsakega podjetja pridržala določen prostor za prosto presojo. Tako se Komisija v primeru, da se globe naložijo več podjetjem, ki so vpletena v isto kršitev, pri določanju zneska glob ni dolžna zagotoviti, da končni zneski glob odsevajo razliko med zadevnimi podjetji glede na njihov celotni promet.

Vendar tako pravilo v nobenem primeru ne dovoljuje sklepanja, da bi bilo v okoliščinah, kjer je izjavitelj tudi samostojno sodeloval pri kršitvi, temu treba naložiti le eno samo globo, katere znesek bi bil nižji od vsote dveh glob, ki bi se naložili samostojnima podjetjema.

(Glej točki 254 in 255.)

(Glej točko 247.)

11. Na področju konkurence mora fizična ali pravna oseba, ki vodi zadevno podjetje, ko je storjena kršitev pravil Skupnosti o

12. Čeprav običajno tožeča stranka s sklicevanjem na okoliščine, ki jih ne more dokazati, dokaznega bremena ne more prevaliti na toženo stranko, pa se koncept o dokaznem bremenu, kadar se je Komisija odločila, da kršitev pravil konkurence ni trajala v obdobju, ko so veljali sporazumi o prostovoljnem omejevanju, sklenjeni med tretjimi državami in

Skupnostjo, ki jo zastopa Komisija, ne more uporabiti v korist Komisije glede datuma prenehanja teh sporazumov. Nepojasnjena nezmožnost Komisije, da predloži dokaze o okoliščini, ki jo tako neposredno zadeva, namreč onemogoča Sodišču prve stopnje, da bi imelo pri odločanju na voljo vsa dejstva v zvezi navedenim datumom prenehanja in bi bilo v nasprotju z načelom pravičnega sojenja, če bi se posledice take nezmožnosti Komisije prenesle na podjetja, ki so naslovniki izpodbijane odločbe, ki v nasprotju s toženo stranko manjkajočega dokaza ne morejo predložiti.

(Glej točke od 261 do 263.)

14. Čeprav so okoliščine, ki so našteje v točki 3 Smernic o načinu določanja glob, naloženih v skladu s členom 15(2) Uredbe št. 17 in člena 65(5) Pogodbe ESPJ, zagotovo med tistimi, ki jih Komisija v danem primeru lahko upošteva, pa ta glede na besedilo točke 3 ni dolžna avtomatično priznati dodatnega zmanjšanja iz tega naslova, kadar neko podjetje predloži dejavnike, ki lahko pokažejo na obstoj ene od teh okoliščin. Tako je treba vprašanje, ali je primerno zmanjšati globo na podlagi olajševalnih okoliščin, presoditi na podlagi splošnega vidika in pri tem upoštevati vse upoštevne okoliščine.

(Glej točko 274.)

13. Sodišče prve stopnje lahko v združenih zadevah, v katerih so vse stranke imele možnost vpogleda v celotno dokumentacijo spisov, po uradni dolžnosti upošteva dokaze iz spisov vzporednih zadev.

(Glej točko 264.)

15. Dejstva, da podjetje, za katero je bilo ugotovljeno, da je sodelovalo s konkurenti pri dogovoru o razdelitvi trgov, na trgu ni ravnalo na način, ki je bil dogovorjen s konkurenti, ni treba nujno upoštevati kot olajševalno okoliščino pri odmeri zneska globe, ki se naloži.

Drugo alineo točke 3 Smernic o načinu določanja globe, naloženih v skladu s členom 15(2) Uredbe št. 17 in členom 65(5) Pogodbe ESPJ, je treba razlagati tako, da je Komisija dolžna priznati obstoj olajševalne okoliščine zaradi neizvajanja omejevalnega sporazuma samo, če lahko podjetje, ki uveljavlja to okoliščino, dokaže, da je jasno in izrecno nasprotovalo izvajanju tega omejevalnega sporazuma s tem, da je motilo njegovo delovanje in da ni dajalo vtisa, da je pristopilo k sporazumu, in s tem ni spodbudilo drugih podjetij k izvajanju spornega omejevalnega sporazuma.

(Glej točko 277.)

16. Logično je lahko „prenehanje kršitev takoj, ko poseže Komisija“, ki je navedeno v točki 3 Smernic o načinu določanja globe, naloženih v skladu s členom 15(2) Uredbe št. 17 in členom 65(5) Pogodbe ESPJ, olajševalna okoliščina samo, če obstajajo razlogi za domnevo, da so navedeni posegi spodbudili zadevna podjetja, da končajo protikonkurenčna ravnanja. Videti je namreč, da je namen te določbe

spodbuditi podjetja, da končajo protikonkurenčna ravnanja takoj, ko jih začne Komisija preiskovati. Zmanjšanja zneska globe na tej podlagi ni mogoče uporabiti, če je kršitev prenehala že pred datumom prvih posegov Komisije ali če so se ta podjetja že pred tem datumom trdno odločila, da kršitev končajo.

(Glej točki 280 in 281.)

17. Če podjetja na isti stopnji upravnega postopka in v podobnih okoliščinah predložijo Komisiji podobne podatke v zvezi z dejanji, ki se jim očitajo, je treba njihove stopnje sodelovanja v postopku šteti za primerljive, kar ima za posledico, da je ta podjetja treba enako obravnavati ob določitvi zneska globe, ki se jim naloži.

(Glej točki 295 in 298.)

18. Podjetje mora, da bi se mu zmanjšal znesek globe zaradi neugovarjanja dejstvom v skladu s točko D 2 obvestila o ugodni obravnavi, po tem, ko se je seznanilo z obvestilom o ugotovitvah o

možnih kršitvah, izrecno obvestiti Komisijo o tem, da ne namerava ugovarjati njihovi resničnosti. Kadar ni podana taka izrecna izjava, zgolj pasivnost podjetja ne more olajšati naloge Komisije, ker mora

v končni odločbi dokazati obstoj vseh dejstev, ne da bi se pri tem mogla sklicevati na izjavo, ki jo je podjetje podalo v ta namen.

(Glej točko 303.)